

ZA PROFESOREM VANČUROU

Není tomu dávno, co čtenáři tohoto časopisu vzpomínali šedesátých narozenin profesora JUDra Josefa Vančury. Netušili jsme, že tak záhy nato bude nutno psáti smuteční vzpomínku. Třicet let učitelské činnosti z oboru tak eminentně výchovné ceny, jako je římské právo. Jaký to výkon na poli právní výchovy. Žel, vykoupený tak předčasným odchodem.

Vančura byl především znamenitý učitel strhující výmluvností a vzácné srozumitelností. Opravdové nadšení, které sálalo z jeho přednášek, podložené arci suverenní znalostí oboru, vyplývalo z jeho přesvědčení, že ony pravdy, které svým žákům vštěpoval, třebas objeveny před dvěma tisíciletími, jsou kulturní vymožeností dnešního člověka; z přesvědčení, že obor římského práva, třebas jen historické formální platnosti, jest pln hodnot praktických, dovede-li se vytyšiti za abstraktní normou její praktický dosah. A k tomu byl prof. Vančura obzvláště schopen svým vrozeným darem zdravého smyslu pro život. Již v přednáškách jej uplatňoval stálým illustrováním abstraktní normy na plastických životních příkladech. Hned při vstupu do studia právnického byli posluchači práv vedeni k tomu, představovati si právní normu v jejím praktickém použití. Tímto učitelovým postulátem byla přirozeně usměrňována i práce badatele. Nejjasněji to viděti v jeho badání papyrologickém. Materiál papyrologický, otvírající bezprostřední pohled do právního života antiky, lákal přirozeně tohoto badatele, který také dovedl vyčísti odtud zajímavé kapitoly z antické právní praxe, tak pokud jde o zařízení pozemkových knih v římském Egyptě, nebo o význam exekučních listin, zvláště

v oboru procesním. Stejný smysl pro praktickou hodnotu práva byl profesoru Vančurovi vodítkem i ve vlastním badání romanistickém, ať mu šlo o dogmatické zpracování institutů klasického práva římského a práva Justinianského, jako třeba *praelegátu*, či o nesmírně těžké otázky nejstaršího práva, vzniku a kořenu základních právních institutů, jako *nexa*, *mancipačního trhu žalob kondikčních* a pod.; svou zdravou kritičností dovedl oddělit to, co je logickým důsledkem základních principů od toho, co je výplodem přemíry pouhé dialektiky. Charakteristické je, že v oboru textové kritiky nešel cestou metody interpolační, která v prvních letech jeho vědecké tvorby již se ozývá, v době posledních jeho prací pak se uplatňuje téměř obecně. To však nevznáší stín do jeho vědecké práce. Vždyť to je sám zákonodárce Justinián, který v uvozovacích konstitucích ke kompilaci prohlašuje sice, jak mnoho bylo na starém materiálu právním měněno, zrušeno, opraveno, ukazuje tedy nepřímou na interpolaci jako faktor, s nímž nutno pro konstrukci práva klasického počítati, na druhé straně však vylučuje existenci sporných a odporujících si míst a norem — a zde právě jest časté východisko pro hledání interpolací — a odkazuje vykladače na subtilní odvažování zdánlivě si odporujících ustanovení a textů. Profesor Vančura, který byl — jak případně bylo vystiženo — nadán mimořádným talentem kombinacím v právní interpretaci, nemohl, než jíti touto druhou cestou, nepostradatelnou stejně k poznání pravdy, jako cesta prvá. Bylť přímo předurčen tomu »*diversitatis rationes subtili animo excutere*«. Osvědčil se na této cestě co nejčestněji. Jest nesmírnou ztrátou pro naši vědu, že tento svérázný romanista, vědec takové originalnosti i opravdovosti, nás navždy opustil.

Prof. Dr. Jan Vážný.